

Вплив існуючого порядку оподаткування на розвиток рекреаційних підприємств Криму

Сьогоднішнє соціально-економічне становище Криму свідчить, що подальший економічний ріст півострова цілком залежить від розвитку його санаторно-курортного комплексу. Основними засобами державно-правового регулювання рекреаційної діяльності можна назвати державну підтримку, економічне стимулювання, управління, фінансування, оподаткування, кредитування, інвестування, тощо. [5. с. 8]. Важливим фактором у процесі державного регулювання є оподаткування.

Ст. 3 Закону України “Про систему оподаткування” встановлює загальні принципи побудови та призначення системи оподаткування. Нагадаємо лише деякі з них: стимулювання підприємницької, виробничої діяльності та інвестиційної активності – введення пільг щодо оподаткування прибутку (доходу), спрямованого на розвиток виробництва; економічна обґрунтованість – встановлення податків і зборів (обов'язкових платежів) на підставі показників розвитку національної економіки та фінансових можливостей з урахуванням необхідності досягнення збалансованості витрат бюджету з його доходами. Але як виявляється, сучасні принципи оподаткування зводяться до декларацій і тому на практиці не завжди можуть реально допомогти.

Згідно статистичних даних Міністерства курортів і туризму Автономної Республіки Крим санаторно-курортний та туристичний комплекси Криму сьогодні нараховують 624 санаторно-курортних та туристичних заклади, 90 з яких створені нерезидентами. Причому, у структурі доходів кримського бюджету частка надходжень від курортної сфери складає близько 50 відсотків. Приїзд відпочиваючих стимулює діяльність інших галузей економіки: транспорту, зв'язку, торгівлі, сільського господарства тощо, що значно збільшує обсяг надходжень до бюджету. За даними податкової адміністрації за 9 місяців роботи рекреаційної галузі в 1999 р. у бюджеті всіх рівнів надійшло 703,5 млн. грн., а у 2000 р. – 887,1 млн. грн. У вигляді прямих та непрямих відрахувань від міст та районів рекреаційної зони у бюджеті всіх рівнів надійшло 349,5 млн. грн., що складає 49,7 % від всіх надходжень Криму, а за 2000 р. ці показники складають 460 млн. грн., що складає 51,9 % відповідно. Таким чином, насправді, санаторно-курортна сфера є одним з головних джерел формування доходної частини республіканського бюджету. Однак, з іншого боку, покладання на курортно-рекреаційну галузь Криму більшої частки бюджетного тягаря не дає їй можливості нормально функціонувати та розвиватися. Слід відзначити, що сучасне податкове

законодавство України не завжди сприяє розвитку санаторно-курортної галузі, а іноді призводить і до суперечностей. Тому у ситуації, що склалася, важливу роль відіграє прийнятий 05.10.2000 р. Закон України “Про курорти”, який починає діяти з моменту його опублікування.

Одним з гострих моментів у галузі оподаткування рекреаційної діяльності є нарахування податку на додану вартість на путівки кримських здравниць. Так, згідно Указу Президента України “Про заходи щодо розвитку санаторно-курортної діяльності в Автономній Республіці Крим” від 28.06.99 р. “на період до 01 січня 2005 р. звільняються від оподаткування податком на додану вартість операції з продажу (включаючи продаж нерезидентам) путівок на санаторно-курортне лікування та відпочинок у санаторно-курортних закладах, розміщених в Автономній Республіці Крим”. Одночасно за цим Верховною Радою України 07.07.99 р. був прийнятий Закон України “Про внесення змін до Закону України “Про податок на додану вартість”, згідно з яким ст. 5, яка передбачає звільнення від оподаткування, була доповнена пунктом: “продаж путівок на санаторно-курортне лікування та відпочинок у санаторно-курортних закладах, розміщених в Автономній Республіці Крим (включаючи продаж путівок нерезидентам)”. З вищенаведеної норми зрозуміло, що підприємство може користуватися такою пільгою за умови, якщо воно надає послуги санаторно-курортного лікування та відпочинку, і є санаторно-курортним закладом та розташовано в Автономній Республіці Крим.

Незважаючи на прийняття вищеназваних нормативних актів, які передбачають звільнення від податку на додану вартість на санаторні путівки та у відсутності Закону України “Про курорти”, більшість кримських здравниць продовжує його сплачувати. Причина колізії містилась у відсутності в діючому законодавстві визначення терміну “санаторно-курортний заклад” і, як наслідок цього з’явилося роз’яснення Державної податкової адміністрації України (Лист ДПАУ від 10.09.99 р. № 999\3\16-1111). Посилаючись на наказ Міністерства охорони здоров’я від 22.06.95 р. “Про затвердження переліку установ охорони здоров’я, переліку лікарських посад та перелік посад фармацевтичних працівників”, згідно з яким до санаторно-курортних закладів відносяться: бальнеологічна лікарня, грязелікарня, дитяча бальнеологічна лікарня, курортна поліклініка, санаторій, санаторій-профілакторій, спеціалізований санаторій, санаторій для дітей з батьками, дитячий оздоровчий центр, ДПАУ розповсюдила діяльність Закону виключно на санаторно-курортні заклади, передбачені у наказі Міністерства охорони здоров’я.

Таким чином, дія ст. 5 Закону України “Про податок на додану вартість” не розповсюджується на такі санаторно-курортні заклади Автономної Республіки Крим, як пансіонат з лікуванням, база відпочинку, пансіонат відпочинку, дитячий табір відпочинку, дитячий табір

санаторного типу, молодіжний табір відпочинку, загальнокурортний реабілітаційний центр. Слід також зазначити, що в підсумку від податку на додану вартість на санаторні путівки виявились звільненими тільки близько 100 санаторно-курортних закладів. Решта здравниць була змушена звертатися до арбітражного суду та доводити, що згідно Загального класифікатора “Галузі народного господарства України” (ЗКГНГ), що затверджений Наказом Міністерства статистики України № 21 від 24.01.94 року, до галузі “Охорона здоров’я, фізична культура, соціальне забезпечення” віднесено: код 91517 “Курортні заклади” – санаторії, санаторії-профілакторії, пансіонати з лікуванням, курортні поліклініки, бальнеологічні лікарні, грязелікарні, спеціалізовані санаторії, дитячі табори; код 91610 “Оздоровчі заклади та заклади відпочинку” – табори відпочинку і оздоровлення дітей, будинки відпочинку, пансіонати без лікування та інші заклади відпочинку. Отже, профілем вищезазначених закладів є відновлення здоров’я людини і вони здійснюють санаторно-курортну діяльність і отже виходячи з цього, мають право на пільгу з податком на додану вартість, передбачену Законом України “Про внесення змін в Закон України “Про податок на додану вартість” від 07.07.99 р.

Основна ж кількість здравниць знаходиться у надзвичайно важкому стані: сплативши податки, вони не змогли профінансувати не тільки поновлення фондів, але й навіть реконструювати вже існуючі побудови, підвищити рівень обслуговування громадян, які придбали путівки. Не менш гостро перед кримськими здравницями стоїть проблема плати за землю. Так, згідно ст. 7 Закону України “Про плату за землю” у населених пунктах, віднесених Кабінетом Міністрів України до курортних, до ставок земельного податку застосовують коефіцієнти: на Південному узбережжі АРК – 3,0; на Південно-східному узбережжі АРК – 2,5; на Західному узбережжі АРК – 2,2. Ставки земельного податку на земельних ділянках диференціюють та затверджують відповідні сільські, селищні, міські Ради, виходячи із середніх ставок податку, функціонального використання та місцезнаходження земельної ділянки, але не вище, ніж у два рази від середніх ставок податку з урахуванням коефіцієнтів, що встановлені у ч. 2 і ч. 3 ст. 7 Закону України “Про плату за землю”. Таким чином, у Законі не сказано, що регіони мають право самі встановлювати розмір коефіцієнту. В той же час, як показує практика, на всій території Криму застосовується коефіцієнт 3. Тому за таких умов було б доцільно зняти згаданий коефіцієнт. На жаль, рекреаційна діяльність на півострові носить яскраво виражений сезонний характер, що пов’язано в першу чергу з недостатнім бюджетним фінансуванням, нерозвиненістю інфраструктури, відсутністю єдиної загальнодержавної програми розвитку рекреаційної діяльності. Фактично кримські здравниці працюють 5 місяців на рік, (травень-вересень). Так, наприклад, у березні 2000 р. у м. Ялті працювало всього 5 здравниць а плата за зем-

лю протягом року залишається однаковою. У зв'язку з цим необхідно ввести диференційовану плату за землю залежно від функціональної завантаженості санаторно-курортного закладу. Необхідність подібної міри в першу чергу пов'язана з тяжким економічним становищем здравниць в умовах недостатнього та нестабільного бюджетного фінансування. Вона зберігала б свою актуальність навіть за умови її тимчасового введення .

Таким чином, більшість санаторно-курортних закладів Криму до недавнього часу, як і раніше, сплачували 20 % ПДВ, що не дозволило їм скористуватись засобами для розвитку інфраструктури, поновлення спеціального медичного обладнання. Крім цього санаторно-курортні заклади, за винятком спеціалізованих санаторіїв та дитячих санаторно-курортних і оздоровчих закладів, не мають пільг на сплату земельного податку, частина з них сплачує 20 % готельного збору. Все це призводить до високої вартості послуг та робить недоступним відпочинок для широкого кола населення України в цих закладах, а також не дозволяє санаторно-курортній галузі Криму вийти з того важкого становища, у якому вона зараз знаходиться.

Список літератури:

1. Закон України "Про внесення змін до Закону України "Про податок на додану вартість" від 07.07.99 р. 2. Закон України "Про курорти" від 05.10.2000 р. 3. Закон України "Про систему оподаткування" від 25.06.91 р. 4. Указ Президента України "Про заходи щодо розвитку санаторно-курортної діяльності в Автономній Республіці Крим" від 28.06.99р. 5. Наказ Міністерства охорони здоров'я України "Про затвердження переліку установ охорони здоров'я, переліку лікарських посад та переліку посад фармацевтичних працівників" від 22.06.95 р. 6. Лист Державної податкової адміністрації України від 10.09.99 р. № 9993\16-1111. 7. Бобкова А. О государственном-правовом регулировании рекреационной деятельности // Предпринимательство, хозяйство и право. – 2000 – № 1.

Надійшла до редколегії 29.06.2000